

УДК 338.48

Погребна В.Л.

д-р. філол. наук, професор, НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСКУРСІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПАМ'ЯТКАМИ ВІДРОДЖЕННЯ, В МІЛАНІ

Епоха Відродження (Ренесанс) – могутній культурний рух XIV–XVI ст., коли в Європі відбувся розквіт мистецтва, архітектури, науки та гуманістичного світогляду (визнання людини гармонійною і творчою особистістю, яка стоїть у центрі світобудови). Саме Ренесанс став брендом культурного туризму Європи. Більшість найвідвідуваніших музеїв світу містять твори Ренесансу: галерея Уффіці (Флоренція), Лувр (Париж), Ватиканські музеї (Рим), Пінакотека Брера (Мілан).

Італія відіграла особливу роль в історії європейського Відродження. Мілан, як і інші міста Італії (Флоренція, Рим, Венеція) є привабливим для туристів, які

цікавляться розвитком європейської культури, філософії та науки. Саме тут туристи отримують естетичний і духовний досвід, знайомлячись із шедеврами Леонардо да Вінчі, Рафаеля, Боттічеллі, Браманте.

Використовуючи концепцію культурно-пізнавальних маршрутів, хочемо запропонувати два з них: «Мілан доби Відродження», «Леонардо да Вінчі в Мілані», які пов'язані між собою. Типові пам'ятки Ренесансу в Мілані, які варто включати до програми маршруту «Мілан доби Відродження»: Castello Sforzesco – палац-фортеця родини Сфорца, правителів Мілана, меценатів мистецтва (резиденція має кімнати й зали із ренесансними інтер'єрами, у внутрішніх дворах і залах збереглися елементи архітектури Ренесансу, тут працювали Донато Браманте й Леонардо да Вінчі); Chiesa di San Maurizio al Monastero Maggiore – колишній жіночий монастир бенедиктинок, інтер'єри якого часто називають «Сикстинською капелою Мілана» завдяки яскравим ренесансним фрескам Луїні (учня Леонардо да Вінчі).

Також доречно відвідати Собор Дуомо, символ Мілана, один із найбільших соборів у світі. Цей величезний собор будувався протягом майже 600 років, він поєднує складність готичної архітектури з унікальними елементами італійського ренесансу. Дуомо вражає своєю архітектурною складністю: фасад покритий білим мармуром, а на його шпилях і вітражах можна побачити сотні скульптур та біблійних сцен. Туристи мають можливість піднятися на дах, звідки відкривається неперевершений панорамний вид на місто та інші архітектурні пам'ятки Мілана.

Постать Леонардо да Вінчі (1452–1519) об'єднує два маршрути. Він – основний герой не тільки екскурсії «Леонардо да Вінчі в Мілані», а й маршруту «Мілан доби Відродження». Леонардо да Вінчі прибув до Мілана приблизно у 1482 році, коли йому було 30 років. Його запросив Лодовіко Сфорца (Іль Моро) – герцог Міланський, відомий меценат і покровитель мистецтв. Митець працював у замку Сфорца як художник, інженер і архітектор, планував реконструкції цієї будівлі, займався організацією придворних вистав для герцога (сценографія, декорації, механізми). У замку зберігаються численні креслення й

ескізи, пов'язані з його інженерними проєктами (розробки каналів Navigli з метою покращення іригаційної системи, механізми для оборони міст, модель кінної статуї Франческо Сфорца – найбільш амбітний скульптурний проєкт Ренесансу (семиметровий кінь, який так і не було завершено через війну). Саме тому, відвідуючи Castello Sforzesco (Замок Сфорца), не можна оминати увагою постать Леонардо да Вінчі.

У 2013 році в Мілані під час реставрації одного із залів замку Сфорца знайшли невідому раніше фреску «Sala delle Asse» роботи Леонардо да Вінчі (стеля прикрашена візерунком із переплетених гілок дерев, що символізують зв'язок природи та влади): «... фреска є складовою частиною великої картини, над якою працював да Вінчі при дворі Людовіко Сфорци у XV столітті. Саме в так званому Дощаному залі (Sala delle Asse), де фреска довгий час була прихована під кількома шарами побілки, Леонардо приблизно в 1498 році працював над розписом стелі у рослинних мотивах» [1].

Мілан наприкінці XV ст. був одним із найважливіших центрів Ренесансу: тут розвивалася архітектура, живопис, скульптура, інженерія, музика. Леонардо став центральною постаттю цього «золотого періоду». У Мілані він прожив понад 17 років, саме тут він сформувався як універсальний геній, який поєднав мистецтво з наукою (дослідження анатомії, оптики, механіки, гідродинаміки).

Відправною точкою екскурсії «Леонардо да Вінчі в Мілані» може бути Замок Сфорца, про який ми згадували вище, далі важливим є відвідування найвизначнішого храму Мілана, Санта-Марія-делле-Граціє (Santa Maria delle Grazie). Тут знаходиться один із найвідоміших шедеврів світу – фреска Леонардо да Вінчі «Тайна вечеря» («The Last Supper», 1495–1497). Розпис створено на стіні трапезної монастиря домініканців за наказом Людовіко Сфорца. Майстер зображує Ісуса Христа з апостолами під час застілля у вечір перед самим розп'яттям, саме той момент, коли Христос каже, що хтось із присутніх його зрадить. Фреска є однією з найбільш відомих у світовому мистецтві, а її присутність робить Санта-Марія-делле-Граціє місцем паломництва для шанувальників мистецтва з усього світу.

Також цікавим для туристів буде музей «Pinacoteca Ambrosiana» («Аброзіанська пінакотека»), де зберігаються оригінальні рукописи Леонардо – «Codex Atlanticus». Це найбільша колекція його нотаток: креслення, анатомічні дослідження, інженерні схеми, музичні та архітектурні ідеї. У кодексі понад 1100 сторінок – від літальних апаратів до мостів і механізмів. Можна побачити справжній почерк Леонардо (дзеркальне письмо – справа наліво).

Як альтернативу можна розглядати «Національний музей науки і технології імені Леонардо да Вінчі» (Museo Nazionale della Scienza e della Tecnologia «Leonardo da Vinci») – найбільший науково-технічний музей Італії, присвячений насамперед Леонардо да Вінчі. Тут представлені моделі його винаходів, відтворені за кресленнями з «Codex Atlanticus»: літаючі машини, гвинтоподібний вертоліт, підйомники, гідравлічні механізми.

Останній акорд екскурсії – пам'ятник Леонардо да Вінчі (1872 р.), оточений чотирма його учнями, який знаходиться на площі (Piazza della Scala) у центрі Мілана. Це символічне місце завершення екскурсії – вдячні нащадки пам'ятають цю непересічну особистість.

Формат екскурсій «Леонардо да Вінчі в Мілані», «Мілан доби Відродження» може бути пішохідний або з трансфером до різних локацій. Гідом повинен бути спеціаліст: історик мистецтва, який розуміє контекст Ренесансу (політичний, соціальний, культурний), знається на історії міста Мілан та його історичних постатях, пам'ятках культури та мистецтва. Багато пам'яток потребують попереднього бронювання. Наприклад, на «Тайну вечерю» («The Last Supper») квитки треба купувати заздалегідь. Деякі локації мають обмеження на кількість відвідувачів, зони можуть бути закриті під час богослужінь чи реставрацій.

Таким чином, для сучасного туризму епоха Відродження є одним із найпривабливіших історико-культурних феноменів, адже саме тоді сформувався європейський образ міста як осередку культури, науки та краси, було створено найвагоміші пам'ятки живопису, архітектури, скульптури, які сьогодні сприймаються як джерела європейської цивілізації. Туристичними «магнітами»,

які сьогодні приваблюють мільйони мандрівників в Мілані, є пам'ятки, пов'язані з титаном епохи Ренесансу, Леонардо да Вінчі.

Екскурсії «Мілан доби Відродження», «Леонардо да Вінчі в Мілані» мають не тільки освітній, а й виховний, духовний аспект (виховують повагу до історії та титанів Відродження, формують гуманістичні цінності, розвивають естетичний смак).

Список використаних джерел:

1. У Мілані реставратори знайшли неznану досі фреску да Вінчі. URL : У Мілані реставратори знайшли неznану досі фреску да Вінчі - ZAXID.NET (дата звернення: 14.10.2025).